

astra e - bilten

Belgrade, Serbia and Montenegro tel: +381 11 3347 853, fax: +381 11 3347 817 e-mail: astranet@sezampro.yu web: www.astra.org.yu

broj 1998-2004

period
01.01.1998. – 31.12.2004.

UVOD

Uviđajući činjenicu da domaća i međunarodna javnost nije dovoljno upoznata sa aktivnostima koje se sprovode u Srbiji u cilju iskorenjivanja trgovine ljudima odlučile smo da pokrenemo ovaj bilten. Ubuđue, bilten ćemo objavljivati **na svaka tri meseca** i u njemu će se naći pregled svih informacija u vezi sa aktivnostima i učesnicima u suzbijanju trgovine ljudima. Nadamo se da će to pomoći da se uvide svi eventualni nedostaci kao i da se ukaže na one oblasti na kojima je potrebno i moguće uraditi više.

S obzirom da je ovo prvi broj, činilo nam se da je najbolje rešenje predstaviti najvažnije aktivnosti koje su sprovedene do sada. Kao izvore informacija koristile smo izveštaje nevladinih i međunarodnih organizacija, kao i državnih institucija, prepisku elektronskom poštom, internet prezentacije i lične kontakte.

I pored svih uloženi naporu svesne smo da verovatno ima propusta i da su neke informacije izostavljene. Zbog svih učinjenih grešaka unapred se izvinjavamo.

Radi boljeg uvida u preduzete mere u cilju suzbijanja trgovine ljudskim bićima, u ovom broju radimo i statistički pregled učinaka rada relevantnih organizacija i institucija.

- U periodu od januara 2002. godine do novembra 2004. godine Međunarodna organizacija za migracije (IOM) je asistirala **235** žrtava.¹
- Savetovništvo protiv nasilja u porodici u Skloništu za žrtve trgovine ženama kojim rukovodi, zbrinulo je u periodu januar 2002. - decembar 2004. godine **146** žrtava.
- «Privremena kuća Atina» je u periodu jun-decembar 2004. godine zbrinula **7** žrtava.
- Služba za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima je u periodu mart – decembar 2004. godine pružila asistenciju za **34** žrtava.
- ASTRA je putem SOS telefona u periodu januar 2002. godine-decembar 2004. godine primila **1986** poziva od **598** klijenata i asistirala **125** žrtava.
- Od uvođenja člana 111b Trgovina ljudima u KZ RS (april 2003. godine) podneto je **55** krivičnih prijavi za navedeno krivično delo. Od ovog broja 32,72% čine prijave koje se odnose na trgovinu ljudima u cilju seksualne eksploatacije žena i dece, a ostale prijave se tiču krijumčarenja ljudi.
- U istom periodu, za isto delo doneto je **6** presuda od kojih su **2** pravosnažne².
- Pred posebnim odeljenjem Okružnog suda u Beogradu okončan je **1** postupak za delo iz člana 111b KZ RS. U toku je suđenje Pančevačkoj grupi za delo trgovine ljudima.

¹ Podatak sa seminara “Međunarodna pravna pomoć/Zaštita prava žrtava u slučajevima trgovine ljudima” R MUP, novembar 2004. godine

² Podatak uzeti sa rezervom, obzirom da precizna evidencija nije rađena

SADRŽAJ

- Uvod
- Prvi koraci 1998.-2000.
- 2001. godina
- 2002. godina
- 2003. godina
- Januar-decembar 2004. godine

PRVI KORACI 1998.-2000.

U početku, aktivnosti su bile malobrojne i nekoordinisane, činjeni su prvi koraci u prepoznavanju problema i iznalaženju adekvatnih mehanizama za njegovo iskorenjivanje:

1998. godina

- Grupa aktivistkinja iz Srbije je prisustvovala međunarodnom seminaru o trgovini ženama koji je u Budimpešti organizovala nevladina organizacija «La Strada».
- Preveden je film «Kupljena pa prodana» sa engleskog jezika. Video kasete sa filmom su dostavljene većini ženskih grupa u Srbiji. Projekcije filma su bile organizovane u nekoliko škola i na raznim lokalnim televizijskim stanicama (aktivistkinje ženskih nevladinih organizacija koje su bile posvećene položaju žena i borbi protiv nasilja nad njima).

1999. godina

- Objavljena je brošura o problemu seksualne eksploatacije i trgovine mladim ljudima (NVO Beosupport).

2000. godina

- Grupa aktivistkinja iz ženskih NVO Srbije i Crne Gore učestvovala je u Driebergen-u na edukaciji o sex trafikingu koju je održala organizacija STV La Strada Holandija.
- Sprovedeno je istraživanje koje je imalo za cilj da se prikupe svi raspoloživi podaci o trgovini ženama u Srbiji ali i da se među anketiranim učesnicima dođe do podataka koliko su građani naše zemlje upoznati sa samim problemom (NVO ASTRA).
- Oformljena je ASTRA mreža ženskih nevladinih organizacija koja pokriva celu teritoriju Republike Srbije. Mreža danas broji deset grupa, sastanci članica se održavaju nekoliko puta godišnje kada se razmenjuju iskustva i prave dogovori o daljoj saradnji.

Vremenom se trgovina ljudima izdvojila kao poseban problem i povećao se broj aktivnosti koje postaju sve organizovanije.

2001.

februar

- Sprovedeno je istraživanje o žrtvama trgovine ljudima na teritoriji Srbije. Na osam lokacija obavljani su intervjui sa 58 žena žrtava trgovine (NVO Beosupport).

april

- Organizovan okrugli sto o trgovini ljudima kome su prisustvovali predstavnici Pakta za stabilnost, saveznih i republičkih ministarstava, domaćih nevladinih, kao i međunarodnih organizacija (OEBS misija u Beogradu i ODIHR).

maj

- Osnovan je jugoslovenski tim za borbu protiv trgovine ljudima koji je okupio predstavnike svih relevantnih saveznih i republičkih ministarstava, nevladinih i međunarodnih organizacija koje se bave ovom problematikom.

jun

- SRJ potpisala i ratifikovala Palermo Konvenciju Ujedinjenih Nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i njena dva protokola.
- Na osnovu informacija iz ASTRA-ine mreže lokalnih NVO-a, urađena je analiza podataka o mestu i broju barova/bordela gde prinudno rade strane državljanke (NVO ASTRA).

jul

- Savezno ministarstvo unutrašnjih poslova odobrilo da se prostor Saveznog prihvatnog centra za strane državljane u Padinskoj skeli koristi kao privremeni smeštaj za žene žrtve trgovine ljudima. Žene u tom centru čekaju dokumenta i organizaciju za bezbedan povratak u zemlju svog porekla. Centrom rukovode predstavnici Saveznog ministarstva unutrašnjih poslova i Međunarodne organizacije za migracije (IOM) koji omogućavaju povratak (repatrijaciju) žena i dece žrtava trgovine ljudima.

avgust

- Urađena je procena HIV/AIDS rizika u SRJ (UNICEF).

oktobar

- Donete smernice za Nacionalni mehanizam za identifikaciju i preuzimanje žrtava trgovine ljudima u SRJ, kojim se definišu svi akteri koji mogu doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima i uputiti ih na adekvatne oblike pomoći - medicinsku, psihološku, pravnu (Misija OEBS u saradnji sa Jugoslovenskim timom za borbu protiv trgovine ljudima).

novembar

- Utvrđen pravilnik rada skloništa za žene žrtve trgovine ljudima u Beogradu kojim se uspostavljaju standardi za sklonište za žene žrtve trgovine (Misija OEBS u saradnji sa IOM-om i Jugoslovenskim timom za borbu protiv trgovine ljudima).
- Održana je regionalna obuka na temu reforme krivičnog zakona o trgovini ljudima na Balkanu (Pakt za Stabilnost za Jugoistočnu Evropu u saradnji sa Savetom Evrope).

decembar

- Održan je okrugli sto u Bujanovcu, otvoren za medije, na kome je predstavljen rad Jugoslovenskog tima, njegov nastanak i projekti koji se realizuju kroz saradnju vladinih, nevladinih i međunarodnih aktera kroz rad njegovih radnih grupa (OEBS misija u Beogradu).
- Sprovedeno istraživanje predstava o trgovini ženama urađeno na uzorku od 240 tekstova objavljenih u dnevnim novinama u periodu 1998-2001 (NVO ASTRA).

2002.

januar

- Započet rad na izmeni zakona u vezi sa trgovinom ljudima. Analizirani međunarodni dokumenti, uporedni pravni akti, kao i domaće zakonodavstvo i na osnovu toga predložene su izmene nekoliko zakona bitnih za suzbijanje trgovine ljudima, kao što su Krivični zakon, Zakon o krivičnom postupku, Zakon o kretanju i boravku stranaca i sl. (NVO VDS).
- Održan trening u cilju jačanja saradnje policije, socijalnih institucija i nevladinih organizacija u cilju izgradnje mehanizama za zaštitu žrtava u SRJ (OEBS misija u Beogradu).

februar

- Otvoreno sklonište za žrtve trgovine ljudima u saradnji NVO Savetovalište protiv nasilja u porodici i Međunarodne organizacije za migracije (IOM). Žrtvama trgovine se obezbeđuje siguran smeštaj, pruža zdravstvena, psihološka i pravna pomoć. Do oktobra 2004. godine u Skloništu je bilo smešteno 129 žrtava trgovine ljudima (NVO Savetovalište protiv nasilja u porodici).
- Počeo sa radom ASTRA SOS telefon u cilju pružanja informacija, pomoći i podrške žrtvama trgovine ljudima i njihovim porodicama. Telefon 011 33 47 817 radi svakog radnog dana od 14:00 do 20:00 časova. Do oktobra 2004. godine putem ovog telefona primljeno je ukupno 1608 poziva.
- Počeo projekat pomoći žrtvama - kroz koji se žrtvama trgovine ljudima pruža pravna, psihološka, medicinska pomoć, kao i podrška kroz institucije, sudove i upućivanje u sklonište. Do oktobra 2004. asistencija pružena za 96 žrtava trgovine ljudima (NVO ASTRA).

- Održan trening za trenere pod nazivom “Trgovina ženama – moderno ropstvo” u cilju prevencije, edukacije i pomoći žrtvama za predstavnike vladinih i nevladinih organizacija (NVO ASTRA).

mart

- Započela je preventivno edukativna medijska kampanja protiv trgovine ženama pod nazivom »Otvori oči«. Kampanja se paralelno odvijala na nacionalnim i lokalnim televizijskim i radio stanicama, koje su besplatno i u udarnim terminima emitovale ukupno tri video spota i tri radio džingla (Studio B, TV Pink, TV BK, TV B92, lokalne stanice i ANEM-ova mreža), ali i kroz novinske članke, izjave za štampu, postere lepljene po gradovima, pamflete deljene u uličnim akcijama, podmetače, šolje i drugo. Jedan broj pamfleta rađen je, pored srpskog, i na albanskom, mađarskom i romskom jeziku. ASTRA mreža je svesrdno podržala kampanju i odigrala značajnu ulogu na lokalnom nivou. Kampanja je trajala i tokom 2003. godine (NVO ASTRA).

april

- Na mesto Nacionalnog koordinatora postavljen pukovnik Dušan Zlokas zamenik načelnika Uprave pogranične policije za strance i upravne poslove.
- Sprovedeno je istraživanje “Trgovina ženama – naša stvarnost ili problem drugih” o stavovima beogradske srednjoškolske i studentske populacije prema trgovini ženama (NVO ASTRA).
- Formiran *Regional Clering Point* za prikupljanje informacija o trgovini ljudima iz različitih izvora, uključujući podatke o žrtvama, akcijama sprovedenim protiv trafikanata i situaciji u regionu u cilju povećanja efikasnosti pomoći zaštite žrtava (IOM i ICMC – Međunarodna katolička komisija za migracije).
- Objavljen časopis Temida u kojem je tema broja Trgovina ljudskim bićima (NVO VDS).

maj

- Osnovan **Republički tim za borbu protiv trgovine ljudima** koji je okupio gotovo iste učesnike kao i jugoslovenski tim za borbu protiv trgovine ljudima. Republički tim za borbu protiv trgovine ljudima je nasledio i preuzeo Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima usvojen na saveznom nivou, a u svom Programu rada razradio ciljeve koji podrazumevaju preduzimanje mera prevencije, kažnjavanja lica koja se bave trgovinom ljudskim bićima i mera na zaštiti žrtava trgovine ljudima.

jul

- Formirani Specijalni policijski timovi za borbu protiv trgovine ljudima u okviru Republičkog ministarstva unutrašnjih poslova (MUP Srbije).
- Sprovedena je obuka za predstavnike policije, pravosuđa i NVO-a (OEBS i ODIHR).

septembar

- Sprovedeno istraživanje o trgovini ljudima i pregled migracija u Republici Srbiji (IOM).
- Sprovedena policijska operacija «Miraž 2002» u cilju sprečavanja krijumčarenja i trgovine ljudima posebno ženama i decom i njihovog primoravanja na bavljenje prostitucijom ili drugim nedozvoljenim aktivnostima (MUP Srbije).

oktobar

- Održana prva obuka predstavnika Mobilnog tima i uspostavljanje koordinacionog centra Mobilnog tima pri Centru za socijalni rad u Beogradu (OEBS misija u Beogradu).
- Započelo istraživanje «Faktori rizika i zaštite-trgovina Romkinjama i romskom decom» (CRS).
- Održan prvi u nizu treninga/seminara «Trgovina ženama – prevencija, edukacija i pomoć žrtvama», za predstavnike policije, centara za socijalni rad, pravosuđa i nevladinih organizacija (NVO ASTRA uz pomoć OEBS-a).

novembar

- Održana regionalna konferencija nevladinih organizacija pod nazivom "Stvaranje mreže protiv trgovine ljudima na Balkanu". Na konferenciji je učestvovalo preko 30 predstavnika nevladinih organizacija iz celog regiona (NVO ASTRA uz podršku OEBS-a).
- Održan trening/seminar «Trgovina ženama – prevencija, edukacija i pomoć žrtvama», za predstavnike policije, centara za socijalni rad, pravosuđa i nevladinih organizacija (NVO ASTRA uz pomoć OEBS-a).

decembar

- Organizovan okrugli sto na temu "Finalizacija inicijative za izradu nacionalnog plana za zaštitu dece i omladine od seksualne eksploatacije i trgovine ljudima" (NVO Beosupport).

2003.

januar

- Sprovedeno istraživanje o trgovini ženama: novinari su prikupili izveštaje IOM-a, nevladinih organizacija, intervjuisali predstavnike policije i vlade (FOMIN-Forum for media initiatives).

februar

- Postavljen specijalni tužilac koji ima nadležnosti i u slučajevima u vezi sa trgovinom ljudima. Donet je Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, na osnovu koga je formirano specijalno tužilaštvo, Uprava za borbu protiv organizovanog kriminala u okviru MUP-a R Srbije i posebna odeljenja Okružnog suda u Beogradu koja su nadležna za predmete u vezi sa organizovanim kriminalom za teritoriju cele Srbije.

mart

- U saradnji sa Ministarstvom inostranih poslova SCG organizovana konferencija “Liberalizacija viznog režima i trgovina ljudima u regionu” (NVO VDS).

april

- Održan bazični trening za predstavnike institucija i nevladinih organizacija u cilju prevencije, edukacije i pomoći žrtvama (NVO ASTRA).
- Počela je sa radom služba VDS info i pomoć žrtvama koja ima za cilj pružanje svih neophodnih informacija žrtvama kriminaliteta o njihovim pravima ili o drugim relevantnim službama. Služba radi svakog radnog dana od 10 do 15 časova, broj telefona je 011 328 22 94.
- Održana je edukacija mladih na temu “Prevenција seksualne eksploatacije i trgovine ljudima” (NVO Beosupport).
- Iako je SCG bila jedna od potpisnica Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala potpisanog u Palermu 2000. godine, trgovina ljudima u našem zakonodavstvu nije bila prepoznata kao posebno krivično delo sve do aprila 2003. kad je prema poslednjim izmenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Srbije uveden član **111b. Trgovina ljudima** –

"(1) Ko silom ili pretnjom, dovodenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zlopotrebom ovlašćenja, poverenja, odnosa zavisnosti ili teških prilika drugog: vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u predaji ili prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju sticanja neke koristi, eksploatacije njegovog rada, vršenja kriminalne delatnosti, prostitucije ili prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, radi oduzimanja dela tela za presađivanje ili radi korišćenja u oružanim sukobima, kazniće se zatvorom od jedne do 10 godina.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema više lica, otmicom, prilikom vršenja službene dužnosti, u okviru kriminalne organizacije, na naročito svirep ili na naročito ponižavajući način ili je nastupila teška telesna povreda, učinilac će se kazniti zatvorom od najmanje tri godine.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu, ili je nastupila smrt oštećenog lica, kazniće se zatvorom od najmanje pet godina.

(4) Za delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema licu koje nije navršilo 14 godina, učinilac će se kazniti kaznom propisanom za to delo i kad nije upotrebio silu, pretnju ili neki od drugih navedenih načina izvršenja."

maj

- MUP Republike Srbije sproveo operaciju "Miraž 2003".
- Na području Srbije sprovedena je akcija "LEDA" koja predstavlja prvu operaciju koja je isključivo bila posvećena borbi protiv trgovine ljudima na evropskom nivou, a sprovedena je koordiniranom akcijom Europola i ministarstava unutrašnjih poslova država članica Evropske Unije i država članica SECI-a.

jun

- Održana četiri edukativna seminara kojima je bilo obuhvaćeno 46 centara za socijalni rad (po jedan stručni radnik i direktor centra), svi domovi za decu bez roditeljskog staranja i Zavod za vaspitanje dece i omladine iz Beograda u cilju upoznavanja sa pojavom trgovine ljudima (OEBS Misija u saradnji sa Ministarstvom za socijalna pitanja).
- Ratifikovan sporazum o saradnji u cilju sprečavanja i borbe protiv prekograničnog kriminala kojim je formiran Centar SECI u Bukureštu.
- Objavljena je brošura “Trgovina ljudima - izbliza” kao i dokumentarni film o trgovini ljudima (NVO Beosupport).
- U organizaciji Pravosudnog centra održane edukacije za oko 150 sudija i tužilaca na temu trgovine ljudima.

septembar

- Sprovedeno istraživanje «Posledica viktimizacija na konkretne žrtve, potreba žrtava i mogućnosti rehabilitacije» (NVO VDS, Faculty of Health Care and Social Professions, Dept. of Social Work i Fafo Institute for Applied International Studies, Oslo, Norveška).
- Održano je 174 radionica u osnovnim i srednjim školama u Srbiji, napravljeni su prvi koraci u vršnjačkoj edukaciji za srednjoškolce (NVO ASTRA i NVO članice ASTRA mreže).
- Održan okrugli sto «Trgovina ženama na Balkanu» (Institute for war and peace reporting).
- Sastanak posvećen izgradnji svesti pod nazivom “Trgovina ljudima u Srbiji – postojeće stanje i problemi ” (NVO VDS i ASTRA).

novembar

- Sakupljeno preko 30.000 potpisa za donošenje Nacionalnog plana protiv seksualnog zlostavljanja dece (NVO Beosupport).

decembar

- Objavljen priručnik za novinare “Trgovina ženama” koji daje opšti pregled o tome šta je trgovina ženama, kako se ona razlikuje od fenomena sa kojima se često povezuje, i koje su predrasude prisutne oko nje. Priručnik takodje govori o situaciji u Srbiji i o medijskoj prezentaciji trgovine ženama u našoj zemlji, kao i o zakonskoj regulativi, trgovini decom i iskustvima sa ASTRA SOS telefona. Na kraju, Priručnik donosi preporuke novinarima, kao i terminološki rečnik i listu literature i internet adresa koje mogu koristiti onima koji žele da pišu o ovoj temi. Objavljen je na srpskom i engleskom jeziku (NVO ASTRA).
- U okviru programa za razvoj institucija u zemljama Jugoistočne Evrope u Beogradu je održan seminar pod nazivom “Vodič za vladine službenike u borbi protiv trgovine ljudima” na kome su razmenjena iskustva u borbi protiv trgovine ljudima (NVO ASTRA i Univerzitet Džon Hopkins).
- Održan niz radionica i putujuća izložba u cilju upoznavanja i informisanja javnosti o opasnostima trgovine decom (Romski Informativni centar uz podršku Save the Children UK).
- Održan trening za mlade aktiviste iz Rumunije, Albanije i Srbije na temu “Trgovina mladim ljudima- vršnjačka podrška” (NVO Beosupport).

- Održan okrugli sto na temu Memoranduma o sporazumevanju zasnovan na Smernicama za Nacionalni mehanizam za identifikaciju i pomoć žrtvama (OEBS Misija).
- Povećani kapaciteti Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije u radu na borbi protiv trgovine ljudima obezbeđivanjem neophodne opreme i tehničke pomoći, uključujući stručne savete odabranim organima za sprovođenje zakona i osnaživanjem specijalnih policijskih jedinica za borbu protiv trgovine ljudima (OEBS Misija u Beogradu).

2004.

januar

- Radi efikasnosti, Republički tim je formirao četiri radne grupe:
  - Radna grupa za borbu protiv trgovine decom:** rukovodilac-NVO Beosupport (e-mail: bsteam@sezampro.yu); članovi: MUP RS (web site: www.mup.sr.gov.yu; e-mail: ozs@mup.sr.gov.yu) Ministarstvo spoljnih poslova SCG (web site: www.mfa.gov.yu; e-mail: jtatarac@smip.sv.gov.yu); Ministarstvo zdravlja (web site: www.zdravlje.sr.gov.yu); Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike (web site: www.minrzs.sr.gov.yu); Ministarstvo prosvete i sporta (web site: www.mps.sr.gov.yu); NVO ASTRA (www.astra.org.yu astranet@sezampro.yu); Savet za prava deteta; NVO Centar za prava deteta (web site www.cpd.org.yu; e-mail: sladjana@cpd.org.yu); NVO ATC (e-mail: atc@beotel.yu); UNICEF (web site: www.unicef.org; e-mail: sschwarz@unicef.org); Save the Children Velika Britanija (web site: www.scfukbgd.org.yu; e-mail: r.sekulovic@scfukbgd.org.yu); Christian Children's Fund; posmatrači – IOM (web site: www.iom.int; e-mail: dkeserovic@iom.int) i OEBS (web site: www.osce.org; e-mail: Madis.Vainomaa@oesce.org).
  - Radna grupa za prevenciju i edukaciju:** rukovodilac-NVO ASTRA; članovi: Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike; MUP; Ministarstvo zdravlja; Beosupport; posmatrači -IOM i OEBS.
  - Radna grupa za pomoć i zaštitu žrtava:** rukovodilac-Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku; NVO Savetovalište protiv nasilja u porodici; NVO VDS; NVO ASTRA; Ministarstvo inostranih poslova SCG; MUP; Ministarstvo zdravlja; posmatrači- OEBS i IOM.
  - Radna grupa za snage sprovođenja zakona:** rukovodilac: Ministarstvo pravde(web site: www.mpravde.sr.gov.yu; e-mail: apopovic@mpravde.sr.gov.yu) članovi: Vrhovni sud Srbije; Republički javni tužilac; MUP; Ministarstvo finansija, uprava za sprečavanje pranja novca (web site: www.mfin.sr.gov.yu; e-mail: ljspasojevic@fcpml.org.yu); NVO VDS (web site: www.vds.org.yu; e-mail: vds@eunet.yu); posmatrači – OEBS i IOM.
- U saradnji sa EBART- medijskom dokumentacijom počela analiza medijske pokrivenosti problema trgovine ljudima, nasilja nad decom, prostitucije, migracija,

problema pornografije, socijalne politike i zakonodavstva za 2004. godinu (NVO ASTRA).

- Okončano suđenje trgovcu ženama Mivoju Zarubici i njegovog grupi, ali ne po članu 111b, već za dela posredovanje u vršenju prostitucije, falsifikovanje dokumenata, nedozvoljen prelazak državne granice... Suđenje pratili i pružali podršku žrtvama/svedocima NVO ASTRA, NVO VDS i OEBS.

februar

- Vlada Republike Srbije usvojila *Nacionalni plan akcije za decu* u kome se definiše program ključnih mera koje se moraju preduzeti u interesu dece, a koji je obuhvatio sve relevantne oblasti prava deteta i politike Vlade prema deci kao što je npr. smanjenje siromaštva dece, obrazovanje i bolje zdravlje za svu decu, kao i razvoj sistema zaštite dece od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja i nasilja (UNICEF)
- Formirana je Služba za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima (Mobilni tim) pri Zavodu za vaspitanje dece i omladine. (NVO Savetovalište protiv nasilja u porodici, NVO ASTRA, Koordinator i asistent Mobilnog tima, OEBS Misija i Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku).

mart

- Počela je sa radom **Služba za savetovanje i koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima u okviru koje funkcioniše Mobilni tim**. Osnovna svrha tima je identifikacija i pružanje svih vidova pomoći žrtvama trgovine ljudima kao i obezbeđivanje izbegavanja njihove sekundarne viktimizacije. Članovi Mobilnog tima su predstavnici Službe za savetovanje i koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima, NVO Savetovališta protiv nasilja u porodici i NVO ASTRA-e. Dostupni su 24 sata dnevno i imaju nadležnost nad celom teritorijom Republike Srbije. Služba je do sada asistirala **21**-oj žrtvi trgovine ljudima.
- Održan bazični trening o trgovini ljudima za predstavnike NVO-a i institucija (NVO ASTRA).
- Održan okrugli sto povodom publikacije "Zaštita dece od trgovine ljudima - Perspektiva udruženih napora" (Save the Children Velika Britanija).
- Održana predavanja o trgovini ljudima i ulozi NVO-a u borbi protiv trgovine ljudima na Višoj školi unutrašnjih poslova. Predavanjima prisustvovalo više od 300 studenata (NVO ASTRA i GSUP).

april

- Studijska poseta Mobilnog tima Hanoveru - upoznavanje sa mehanizmima borbe protiv trgovine ljudima i modelom saradnje nevladinog i vladinog sektora u identifikaciji i pružanju pomoći žrtvama trgovine ljudima (u organizaciji OEBS Misije u Beogradu).
- Započela realizacija projekta "Poboljšanje strategija za sprovođenje nacionalnih planova akcije za borbu protiv trgovine ljudima u zemljama učesnicima Procesu stabilizacije i pridruživanja", s ciljem unapređenja postojećih struktura u borbi protiv trgovine ljudima. (partneri: NVO VDS, NVO Ženska soba iz Hrvatske i ICMPD-International Center for Migration Policy Development).
- Prikazan film "Ljilja zauvek" i održan seminar o trgovini ljudima na Balkanu (Švedska ambasada, ICVA/CIS).

maj

- Održan trening za 20 lekara iz 10 pograničnih gradova Srbije (NVO ASTRA u saradnji sa Institutom za sudsku medicinu).

jun

- Otvoreno je Sklonište za domaće državljanke žrtve trgovine ljudima «Privremena kuća» u kome su do sada smeštene četiri (4) domaće državljanke (NVO Atina).
- Održan okrugli sto «Godinu dana od uvođenja krivičnog dela trgovine ljudima u Srbiji-iskustva i problemi» (OEBS Misija u Srbiji i Crnoj Gori, NVO VDS i Ministarstvo pravde Republike Srbije).
- Organizovana promocija časopisa Temida sa temom broja Žrtve i organizovani kriminal (NVO VDS).
- Promovisana knjiga *Trgovina ljudima u Srbiji*. Cilj ovog istraživanja je bio dolaženje do bližih i detaljnijih saznanja o dimenzijama, oblicima i karakteristikama ove pojave u Srbiji, nivou svesti stručnjaka o problemu trgovine ljudima, kao i o načinima reagovanja državnih organa (pre svega policije, tužilaštva, sudova i centara za socijalni rad) i domaćih i međunarodnih nevladinih organizacija (VDS-a i OEBS Misija).
- Sprovedena obuka predstavnika specijalnih policijskih jedinica za borbu protiv trgovine ljudima na osnovu ICMPD priručnika (OEBS Misija u saradnji sa Višom školom unutrašnjih poslova i ASTRA-om).
- U Beogradu je održan trening sudija za prekršaje RS, a među obrađenim temama bio je i problem trgovine ljudima. (Udruženje sudija za prekršaje i Aba Ceeli).

jul

- Studijska poseta Mobilnog tima Moldaviji - upoznavanje sa mehanizmima borbe protiv trgovine ljudima i modelom saradnje nevladinog i vladinog sektora u identifikaciji i pomoći žrtvama trgovine ljudima, kao i sa programima reintegracije i prevencije (OEBS Misija).
- Započela realizacija projekta «Podrška izmenama zakonodavstva koje reguliše problem trgovine ljudima u Srbiji» čiji je cilj analiza postojećeg zakonodavstva u vezi sa trgovinom ljudima, pre svega prekršajnog zakonodavstva, potom izrada izmena i dopuna istog i podnošenje predloga Vladi RS (NVO VDS).
- Ministar unutrašnjih poslova Republike Srbije doneo je Instrukciju o uslovima za odobrenje privremenog boravka stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima prema kojoj se žrtvama trgovine ljudima može odobriti privremeni boravak u trajanju od 3 meseca do jedne godine, prema uslovima koji su u potpunosti usklađeni sa međunarodnim standardima (MUP Srbije).
- Tokom EXIT festivala odvijala se kampanja »Stop eksploataciji i trgovini ljudima«, održavane radionice sa volonterima i deljen propagandni materijal posetiocima festivala (MTV, "Sida", USAID i Freedom House i NVO ATC).
- Urađen alternativni izveštaj o trgovini ljudima u Srbiji za UN Komitet za ljudska prava, Ženeva (NVO ASTRA).

avgust

- Pokrenuta kampanja osveščivanja javnosti o postojanju trgovine ljudima «Čuvaj se», koja se sastoji od TV spota, radio džingla, pamfleta, tribina po školama (Beosupport uz pomoć IOM-a).

- U okviru Ministarstva pravde Republike Srbije tokom 2004. godine formirane su radne grupe za reformu pravosuđa koje su završile tekstove Opšteg i posebnog dela Krivičnog zakona, Zakona o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku i Zakona o pravosuđu za mlade. Tekstovi zakona upućeni su relevantnim međunarodnim organizacijama u našoj zemlji, Vrhovnom sudu Srbije i drugim subjektima pravosuđa radi davanja sugestija i mišljenja (Ministarstvo pravde).
- Sprovedena preventivna kampanja «Stop eksploataciji i trgovini ljudima-Valkana Beach» u okviru muzičkog festivala, Rijeka (NVO ASTRA, NVO La strada, NVO Ženska soba i MTV).
- Počelo suđenje Pančevačkoj grupi pred specijalnim odeljenjem Okružnog suda u Beogradu za delo trgovine ljudima po članu 111b, koje se prvi put odnosi direktno na sex trafficking.
- U Zrenjaninu su sprovedene dve edukacija sudija za prekršaje RS na temu trgovine ljudima. (Udruženje sudija za prekršaje i ABA Ceeli).

septembar

- Na osnovu instrukcije iz jula zamenik načelnika Uprave pogranične policije, za strance i upravne poslove pukovnik Dušan Zlokas doneo Uputstvo o proceduri odobrenja privremenog boravka stranim državljanima žrtvama trgovine ljudima.
- Održan seminar “Uspostavljanje mehanizma privremene dozvole boravka za žrtve/svedoke trgovine ljudima na Balkanu, Makedonija (IOM).
- U Beogradu je održana obuka sudija za prekršaje RS a među obrađenim temama bio je i problem trgovine ljudskim bićima. (Udruženje sudija za prekršaje i ABA Ceeli).

oktobar

- Održana je konferencija pod nazivom «Regional MediaDecisionmaker's Conference on Trafficking». Tema konferencije je bila medijsko predstavljanje problema trgovine ljudima na području Jugoistočne Evrope i mogući načini da se unapredi izveštavanje novinara (Stability Pact Anti-Trafficking Task Force, NVO ATC).
- Održana je obuka za profesionalce koji rade na identifikaciji i pružanju pomoći žrtvama trgovine ljudima u cilju stvaranja održivog profesionalnog partnerstva između vladinih i nevladinih organizacija. Bilo je reči o potrebama i poziciji žrtava trgovine ljudima, standardima profesionalaca koji pružaju usluge žrtvama i dinamici pružanja usluga (OEBS Misija u Srbiji I Crnoj Gori i Fondacija Admira Holandija).
- Urađeno je istraživanje “Trgovina ljudima: njene posledice na romsku zajednicu u Srbiji”. Intervjuisani su predstavnici vladinih institucija, nevladinih organizacija koji rade na suzbijanju trgovine ljudima, kao i romske nevladine organizacije u Srbiji. Cilj je bio da se prikupe i analiziraju podaci, kako bi se pripremile buduće akcije u borbi protiv trgovine ljudima (OSCE/ODIHR, Romski ženski centar - Bibija, NVO ASTRA).
- U periodu od 6. do 9. oktobra u Opatiji je održan regionalni seminar u okviru CARDS projekta «Jačanje implementacijskih strategija nacionalnih planova za borbu protiv trgovine ljudima u zemljama koje su u procesu stabilizacije i priključivanja». Cilj je bio da se unaprede strategije i aktivnosti za sprovođenje nacionalnih planova (ICMPD iz Beča u okviru CARDS projekta).

- Nastavljena je obuka za specijalne policijske jedinice za borbu protiv trgovine ljudima. Obuka za prvu grupu polaznika je održana u junu, dok je u oktobru održan trening za drugu grupu policajaca. Trening je prošlo 114 pripadnika policije, iz 14 gradova širom Srbije. Obuka je bila sprovedena na osnovu ICMPD priručnika, dok su predavači bili predstavnici NVO ASTRA, UBPOK-a, Odeljenja za strance, Službe za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima. (OEBS u saradnji sa profesorom Žarkovićem sa Više škole unutrašnjih poslova).
- U organizaciji kancelarije UNHCHR i Svetske organizacije protiv torture (OMCT) održana su dva sastanka na kojima se raspravljalo o preporukama UN Komiteta za ljudska prava, koje se, između ostalog, oslanjaju i na alternativni izveštaj o trgovini ljudima u Srbiji. Na prvom sastanku učestvovali su predstavnici NVO, a na drugom predstavnici vladinog sektora (OMCT, UNHCHR, NVO ASTRA, Centar za prava deteta, Fond za Humanitarno pravo).
- 13. oktobra u Rotary Club-u Održano predavanje o trgovini ženama u Srbiji (NVO ASTRA).
- Na Kopaoniku je održano savetovanje sudija za prekršaje RS na kome je učestvovalo oko 500 sudija za prekršaje iz cele Srbije. Jedna od obrađenih tema je i problem trgovine ljudima. Ovo je još jedna u nizu edukacija, nakon treninga održanih u junu i septembru (Beograd) i dva u avgustu (Zrenjanin). U okviru istog projekta urađen je i priručnik za sudije za prekršaje o trgovini ljudima na srpskom i engleskom jeziku. Takođe, snimljen je i dokumentarno edukativni film na istu temu, namenjen sudijama za prekršaje. (Udruženje sudija za prekršaje, ABA Ceeli).
- Održan je sastanak radne grupe za prevenciju i edukaciju Republičkog tima za borbu protiv trgovine ljudima. Na sastanku se raspravljalo o Nacionalnom planu akcije za borbu protiv trgovine ljudima, kao i o aktivnostima članova Radne grupe u prethodnom periodu ali i budućim aktivnostima (koordinator Radne grupe za prevenciju i edukaciju ASTRA).
- U sklopu Fashion week-a 21. oktobar je bio posvećen borbi protiv trgovine ljudima. Održane su dve modne revije u cilju skretanja pažnje mlađe populacije na problem trgovine ljudima (NVO ASTRA, MTV, RTV Pink).
- Vlada Republike Srbije donela je odluku o obrazovanju Saveta za borbu protiv trgovine ljudima radi koordinacije nacionalne i regionalne aktivnosti za borbu protiv trgovine ljudima, razmatranja izveštaja relevantnih tela međunarodne zajednice o trgovini ljudima, zauzimanja stavova i predlaganja mera za sprovođenje preporuka od strane međunarodnih tela u borbi protiv trgovine ljudima. Savet čine: ministar nadležan za unutrašnje poslove, ministar nadležan za poslove prosvete i sporta, ministar nadležan za poslove finansija, ministar nadležan za poslove rada, zapošljavanja i socijalne politike, ministar nadležan za poslove zdravlja i ministar nadležan za poslove pravde. Odluka je stupila na snagu 23. oktobra 2004. godine.

- U Beogradu je održan regionalni okrugli sto/trening «Trgovina ljudima: Efekti na Romsku zajednicu» (ODIHR i Romski informativni centar iz Kragujevca, 23. oktobar).
- U okviru projekta NVO «Žene u akciji- Velika Plana», «Porodično nasilje i socijalni rad», NVO ASTRA održala je predavanje na temu trgovine ženama. Cilj ovog projekta je edukacija stručnjakinja iz pet centara opština kroz upoznavanje sa iskustvima relevantnih nevladinih organizacija (NVO Žene u akciji-Velika Plana i Friedrich Ebert, 28. oktobar).
- 29. oktobra održan je radni ručak sa novinarima koji izveštavaju o problemu trgovine ljudima kao neformalni uvod pred zvanični početak medijske kampanje. Tom prilikom su razmenjena mišljenja o mogućim načinima unapređivanja saradnje kako bi se što kvalitetnije izveštavalo o ovom problemu i na taj način doprinelo njegovom iskorenjivanju (NVO ASTRA).

Novembar

- Započela je medijska kampanja protiv trgovine ljudima pod nazivom «Postoji izlaz». Početak kampanje obeležavaju dva video spota koja su uradjena u saradnji sa UN Kancelarijom za drogu i kriminal (UN Office on drugs and crime) koji se emituju na RTS-u, Pinku, RTV STB-u, RTV B92 i velikom broju lokalnih medija. Cilj kampanje je da informiše javnost o problemu trgovine ljudima, da motiviše građanstvo da pomogne žrtvama trgovine ljudima, kao i da ohrabri žrtve, potencijalne žrtve i njihovu okolinu da potraže pomoć i informacije (NVO ASTRA).
- Održan je sastanak radne grupe za borbu protiv trgovine decom na kojem se raspravljalo o uskladjivanju aktivnosti izrade Nacionalnog plana akcije za borbu protiv trgovine decom (koordinator radne grupe za borbu protiv trgovine decom NVO Beosupport).
- 15. – 16. novembra održana je konferencija «Zaštita žena i dece u izbeglištvu i raseljenoštvu od seksualnog i rodno zasnovanog nasilja» gde je, između ostalog, bilo reči i o trgovini ljudima kao jednom od oblika nasilja nad ženama (Grupa 484, UNHCR, Komesarijat za izbeglice Republike Srbije).
- 17. novembra održan je sastanak mreže poverenja protiv nasilja zasnovanog na rodnoj pripadnosti koju čine predstavnici 15 organizacija, kako vladinih, tako i nevladinih. Cilj mreže je da se sve usluge za klijentkinje / klijente i članove njihovih porodica koji su preživeli nasilje sprovode koordinisano (Mrežu poverenja koordiniše Incest Trauma Centar).
- Otvoren je dvadesetčetvoročasovni krizni telefon za žrtve seksualnog nasilja, koji je pre svega namenjen prijavljivanju seksualnog zlostavljanja odraslih osoba, pogotovo onih koje su u detinjstvu preživele seksualnu traumu. Broj telefona je 011/24 36 326 (Incest Trauma Centar).
- Održan je sastanak mreže HIV Prevencija među Vulnerabilnim grupama (HPVPI). Misija ove mreže je usmerena ka prevenciji HIV/AIDS-a i smanjenju štete među

grupama pod povećanim rizikom i osobama koje žive sa HIV/AIDS-om na teritoriji Srbije i Crne Gore. Razmatran je plan rada mreže kao i dinamika aktivnosti (pomoć u organizaciji mreže pruža UNDP).

- U Beogradu je TV ekipa New Moment Video House Production iz Makedonije, uradila intervju sa predstavnicima relevantnih nevladinih i vladinih organizacija za dokumentarni film «Stop human trafficking». Planirano je šest epizoda koje će se emitovati u celom regionu (New Moment Video House Production, Makedonija).
- U periodu od 25. – 27. novembra u Kijevu je održan međunarodni trening/seminar “Uloga SOS Telefona u borbi protiv trgovine ljudima-najboja praksa i preporuke”, na kome su učestvovali predstavnici iz 38 zemalja (OSCE, ODIHR, EU, IOM).
- Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama obeležen akcijom «One nemaju poverenja-ZAŠTO?» koju prati ulični performans i deljenje letaka. Ujedno, ovo je bio početak Nacionalne kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama (AŽC, Žene na delu, Rekonstrukcija ženski fond i ženske grupe iz Srbije).
- 29. novembra održan je okrugli sto za profesionalno usavršavanje/unapređenje “Međunarodna pravna pomoć/Zaštita prava žrtava u slučajevima trgovine ljudima”. Ovaj okrugli sto bio je namenjen sudijama (uključujući i istražne sudije), tužiocima i članovima posebnih policijskih timova za borbu protiv trgovine ljudima (iz SUP-ova i MUP-a) koji imaju praktičnog iskustva u radu na slučajevima trgovine ljudima (OEBS Misija u Srbiji i Crnoj Gori).
- 29. novembra održana je prezentacija rezultata zajedničkog rada Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata i IAN-a (International Aid Network) kao i plan predstojećih aktivnosti (ZZZZS i IAN).
- Povodom svetskog dana borbe protiv side održana konferencija za novinare na kojoj su govorili predstavnici ministarstava zdravlja Srbije i Crne Gore, UNDP, i mreže za HIV prevenciju među rizičnim grupama (UNDP).

Decembar

- U periodu od 1. – 3. decembra održan je seminar «Upravljanje promenom i prevencija sindroma izgaranja» (ICVA/CIS uz pomoć IOM-a).
- 1. decembra održan je sastanak Mreže poverenja (koordinator Mreže poverenja je Incest Trauma Centar).
- Održan je trening za predstavnike pravosuđa i policije na temu trgovine ljudima, gde su predstavljeni i rezultati projekta edukacije sudija za prekršaje (ABA Ceeli, Američka ambasada, USAID).
- U prostorijama Ministarstva spoljnih poslova SCG predstavljena je Služba za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima. Predstavnik ambasada, diplomatsko konzularnih predstavništva i međunarodnih organizacija sa radom Službe, njenom organizacijom, ključnim zadacima i partnerima, upoznali su šef Misije OEBS-a u SCG

Mauricio Masari, Nacionalni koordinator Republičkog tima za borbu protiv trgovine ljudima Dušan Zlokas i predstavnici Službe. (OEBS i Ministarstvo spoljnih poslova)

- Na Ekonomskom fakultetu u Nišu održano predavanje na temu «Trgovina ljudima u Srbiji». Predavači su bili predstavnici NVO ASTRA, Službe za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima. (Studentska organizacija AIESEC)
- U periodu od 20-24.12.2004. održana je projekcija filma «Ljilja zauvek» i panel debata za studente Policijske akademije. Učesnici debate bili su predstavnici Policijske akademije, Anti trafficking tima MUP-a Srbije i UBPOK-a, Nacionalnog tima za borbu protiv trgovine ljudima, Službe za koordinaciju pomoći žrtvama trgovine ljudima, OEBS-a, IOM-a i NVO ASTRA i profesor Žarković sa Više škole unutrašnjih poslova. (ICVA/CIS uz podršku OEBS-a i IOM-a).
- *29. decembar* - Održan je sastanak užeg dela republičkog tima za borbu protiv trgovine ljudima, odnosno predstavnika radnih grupa i posmatrača iz međunarodnih organizacija. Tom prilikom analizirane su aktivnosti sprovedene u 2004. godini, kao i planirani zadaci za 2005. godinu.

* Ovogodišnja MTV nagrada «Free your mind» dodeljena je mreži La Strada international: Program prevencije protiv trgovine ženama Centralne, Istočne i Jugoistične Evrope.

IMPRESUM

Priredila: Aleksandra Jovanović
ASTRA-Anti Trafficking Action
Beograd, 11 000
Tel/Fax: +381 11 33 47 817
Tel: +381 11 33 47 853
E-mail: astranet@sezampro.yu
Web site: www.astra.org.yu